



УДК 747:502/504:005.912

Алексєєнко О. А., Бондаренко І. В.

Харківська державна академія
дизайну і мистецтва

СУЧАСНІ КОНЦЕПЦІЇ ЕКОЛОГІЧНОГО ДИЗАЙНУ У ФОРМУВАННІ ОФІСНОГО СЕРЕДОВИЩА

Алексєєнко О. А., Бондаренко І. В. Сучасні концепції екологічного дизайну у формуванні офісного середовища. На основі аналізу сучасних офісних приміщень визначені провідні концептуальні підходи до вирішення дизайну інтер'єрів, що застосовуються при реалізації концепцій екологічного спрямування в офісних приміщеннях, і зокрема, при впровадженні концепції «зеленого» офісу. В роботі систематизовані основоположні завдання екологічного дизайну, як фактори, що впливають на формування концепції «зеленого» бізнесу і «зеленого» офісу. Розглянуті головні принципи реалізації концепції «зеленого» офісу. Виявлені провідні концептуальні підходи до вирішення дизайну інтер'єру «зеленого» офісу та характерні риси екологічного дизайну, що сприяють формуванню образу, необхідного для реалізації зелених ініціатив в дизайні інтер'єрів офісних приміщень.

Ключові слова: екологічний дизайн, концепція, офісне приміщення, дизайн інтер'єру, образ.

Алексєєнко О. А., Бондаренко І. В. Современные концепции экологического дизайна в формировании офисной среды. На основе анализа современных офисных помещений определены ведущие концептуальные подходы в решении дизайна интерьеров, применяемых при реализации концепции экологического направления в офисных помещениях, и в частности, при внедрении концепции «зеле-

ного» офиса. В работе систематизированы основополагающие задачи экологического дизайна, как факторы, влияющие на формирование концепции «зеленого» бизнеса и «зеленого» офиса. Рассмотрены основные принципы реализации концепции «зеленого» офиса. Выявленные ведущие концептуальные подходы в решении дизайна интерьера «зеленого» офиса и характерные черты экологического дизайна, которые способствуют формированию образа, необходимого для реализации зеленых инициатив в дизайне интерьеров офисных помещений.

Ключевые слова: экологический дизайн, концепция, офисное помещение, дизайн интерьера, образ.

Alekseenko A., Bondarenko I. Modern concepts of ecological design in the office environment formation. Facing global competition companies are constantly looking for new alternative methods of rivalry. In this confrontation of the reputation and image the use of natural resources is increasing, what leads to their exhaustion. This leads to the formation of the relevance of stringent standards of environmental legislation, as well as the creation of effective mechanisms to regulate and promote greening, corporate social responsibility of every person to preserve the environment. Today, investors and consumers of social indicators of the company are equally important and relevant as the financial and economic. After all, the issues of corporate social responsibility greatly affects the value of the business, its competitiveness, image and reputation, as well as standard indicators of economic growth.

Cultivation of corporate culture based on respect for the environment, requires a powerful information campaign. This affects, not only all the technical problems which provides one or another green concept, but also the creation of a certain imaginative solutions, including all information graphics, printing and of course the organization and the solution of the workspace.

A characteristic feature of modern design are the projects that include a structure environmental solutions. Materials taken from the natural environment, shapes, allowing to create the most comfortable visual environment and technical solutions that enable the use of techniques, "proposed" by nature.

The ecological design is particularly actualizes educational, value-oriented, adaptive function design. Environmental design promotes the respect for the environment: saving resources, the desire for longevity, creating a safe and supportive environment for physical and mental health. Moreover, the concept of "eco-friendly facility" is embedded not only minimizing negative impact on the environment, but also the psychological comfort of using it.

The concept of a sustainable society requires a well-balanced long and short-range goals, as well as an emphasis on sufficiency, equity and quality of life, not on the volume of production. Such a program of action recorded in the triple line of social, economic and environmental pillars of society, reflecting Ukraine's aspirations to sustainable development.

In due to this setting being sought forms and methods of implementation of the continuous environmental cultivation, more attention is paid to overcome the ecological crisis in the different level business structures.

The desire to benefit, improve the competitiveness of the market and improve the company's image, while

not causing harm to the environment is reflected in the revitalization of ecological and social responsibility of businesses. All this leads to the emergence and implementation of innovative programs that are embedded in the life of the "green" concept.

Implementation of the principles of green office in corporate culture helps to achieve one of the most important tasks of environmental design — workers self-determination for nature conservation at the workplace, and at home.

Green Office — is the concept of organization management, which can reduce its negative impact on the environment through rational use and maximum conservation of resources and energy. Companies that implement their activities in accordance with the recommendations of the green office, efficiently use resources and energy, reduce waste at work, improve their reputation in the eyes of customers and partners, thereby creating a friendly atmosphere and responsible to the environment. Application of "green office" in Ukraine is in the initial stage of its development. Some companies are just beginning to get acquainted with its principles, others — are actively implementing them in life. However, those and other are pioneers in this field.

A significant problem is the lack of awareness on the "green office" concept through the media. It makes extensive use of visual components of eco-design in the interiors of office buildings companies involved in this green initiative to draw attention to the problem and create a positive image.

Despite the relative newness of the concept of green office in Ukraine and post-Soviet space, the experience of European countries, America and Asia is replete with examples of qualitative implementation of the concept. Analysis of both the technical and visual aspects of the "green office" concept implementation taking foreign companies as example is certainly useful for bringing the principles of green initiatives in the corporate culture of Ukraine.

Keywords: *ecological design, concept, office space, interior design, image, form, character.*

Постановка проблеми. Актуальність.

В умовах глобальної конкуренції підприємства перебувають в постійному пошуку нових альтернативних методів ведення конкурентної боротьби. У цьому протистоянні за репутацію та імідж збільшуються масштаби використання природних ресурсів, що призводить до їх вичерпаності. Це зумовлює актуальність формування жорстких норм екологічного законодавства, а також створення дієвих механізмів регулювання та стимулювання екологізації, корпоративно-соціальної відповідальності кожної людини за збереження навколишнього середовища. На сьогодні для інвесторів та споживачів показники соціальної діяльності підприємства є не менш важливими та актуальними, ніж фінансово-економічні. Адже питання корпоративно-соціальної відповідальності значно впливають на вартість бізнесу, його конкурентоспроможність, імідж та репутацію, так само, як і стандартні показники економічного зростання.

Виховання корпоративної культури, що орієнтована на турботу про довкілля, вимагає потужної інформаційної кампанії. Це обумовлює рішення не тільки всіх технічних завдань, які передбачає та чи інша «зелена» концепція (концепція екологічного спрямування), але також створення певного образного рішення, що включає всю інформаційну графіку, поліграфію та, звичайно, організацію та рішення робочого простору.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Теоретичного осмислення дизайну присвячені роботи К. М. Кантора, О. І. Генісаретського, Г. Г. Курьєрової, Т. М. Фурсової, К. А. Кондратьєвої, М. А. Коники, В. Л. Глазичева, Е. А. Розенблюма, Н. В. Воронова, Б. Г. Бархіна, В. Ф. Сидоренко та інших.

Окремо варто виділити роботи, що висвітлюють зв'язок проектно-виробничої діяльності та навколишнього середовища, таких авторів, як Д. Рескін, У. Морріс, Ле Корбюзьє, Т. Мальдонадо, А. Печчеї.

Слід відзначити праці, що розкривають взаємодію екології та предметного дизайну, таких авторів, як Б. Стерлінг, Е. Тоффлер, А. Хеммонд, Д. Хокінс, Г. Галлопін, а також роботи в галузі соціології, економіки, особливостей взаємовпливу суспільства і природи Т. Хаавельмо, Г. Дейлі, Я. Тінбергена.

До публікацій та досліджень, що висвітлюють особливості концепції «зеленого» офісу, можна віднести праці О. Н. Головка, О. Г. Шпака, а також сумісну працю О. П. Маслюківської, Н. О. Гозака, А. В. Рубана, Н. І. Шульги.

З огляду на представлений об'єм досліджень, багато аспектів обраної теми добре висвітлені у працях попередників, але саме розкриття теми концептуальних підходів в дизайні інтер'єру «зеленого» офісу, не отримало системного вивчення та потребує детальнішого розгляду.

Мета статті — визначити провідні концептуальні підходи до вирішення дизайну інтер'єрів, що застосовуються при реалізації концепції екологічного спрямування в офісних приміщеннях, і зокрема, при впровадженні концепції «зеленого» офісу.

Виклад основного матеріалу дослідження.

В останні десятиріччя проблеми екології людини, екологічної культури виступили на перший план. Обмежувальні заходи почали доповнюватися іншими формами організації взаємодії людини з навколишнім середовищем. Пріоритетним напрямком вирішення природоохоронної проблеми стала ідея органічного включення створених людиною продуктів у середовище, тобто екологічного підходу в проектній культурі. Дизайн охоплює фактично все предметно-просторове середовище проживання людини, об'єднує в собі і науково-технічний підхід, і художньо-образну, філософську складові. Дизайнери відкривають для суспільства нові форми, конструкції та технології, виховують смак

і організують життєвий простір і соціокультурні комунікації, часто провокують новий виток споживання [4].

Напрямок екологічного або «зеленого» дизайну, що зародився в другій половині ХХ століття — це спроба гармонізації відносин «людина–природа» та внесення до них відповідальності з боку людини. Екологічний підхід в дизайні став реакцією на науково-технічну революцію. Сенс екологічного підходу в дизайні — створення продукції, сумісної з навколишнім середовищем, що передбачає зниження і, по можливості, повне усунення негативного впливу на навколишнє середовище за допомогою використання альтернативних ресурсів та енергії, а також нетоксичних, вже перероблених або призначених для переробки матеріалів та відновлювальних процесів виробництва [5].

Концепція сталого суспільства вимагає добре збалансованих перспективних і наявних цілей, а також акценту на достатності, рівності та якості життя, а не на об'ємі виробництва. Така програма дій зафіксована в триєдиній лінії розвитку соціальної, економічної та екологічної складових життя суспільства, яка відображає прагнення України до сталого розвитку.

У зв'язку з такою установкою ведуться активні пошуки форм і способів здійснення функцій безперервної екологічної освіти, все більше уваги приділяється питанням подолання екологічної кризи в бізнес-структурах різного рівня.

Бажання отримувати вигоду, підвищувати конкурентоспроможність на ринку та покращувати імідж компанії, одночасно не завдаючи шкоди навколишньому середовищу, знаходить своє відображення в активізації еколого-соціальної відповідальності бізнес-структур. Все це призводить до виникнення та реалізації інноваційних програм, які впроваджують в життя «зелені» концепції [1].

У 80-х рр. ХХ ст. на Заході з'явилася ідея створення «зеленого» офісу. Нині дана концепція реалізується і в Україні. Вона набирає обертів внаслідок розширення застосування принципів «зеленого» офісу (ЗО) серед українських ділових кіл. Провідні компанії, розуміючи свою відповідальність за збереження природи, почали керуватися концепцією ЗО на практиці. Вони усвідомили, що турбота про навколишнє середовище економить кошти, позитивно впливає на імідж компанії, підвищує корпоративну культуру і продуктивність праці співробітників [2].

Основні принципи ЗО стосуються діяльності компанії на всіх етапах виробництва товарів і послуг, починаючи з поставки матеріалів та енергії на вході й закінчуючи відходами на виході цих товарів і послуг. До ресурсів, які використовує компанія, відносяться: електроенергія, паливо, тепло, вода, папір, техніка, офісне обладнання, меблі та ін.

Невід'ємним компонентом реалізації екологічної ініціативи в офісних приміщеннях, стало використання тих аспектів екодизайну, які формують

певне, відповідне задачам концепції, естетичне і емоційне сприйняття.

Екологічний дизайн ставить за мету створення оптимальних умов вдоволення людських потреб, не порушуючи при цьому рівноваги навколишнього середовища, із дотриманням принципів екології ЗР (*reduce, reuse, recycle* — скорочувати, повторно використовувати, переробляти).

Виходячи з наведених підстав, можна виділити декілька провідних концепцій, що використовуються при вирішенні інтер'єру «зеленого» офісу.

Концепція взаємного інтегрування природного оточення і середовища, яке проектується. Така концепція реалізується завдяки гармонійній інтеграції архітектурних об'єктів в природне середовище, з мінімальним на нього впливом, як фактичним, так і естетичним. Вдалим приклад інтегрування архітектурного об'єкта в природне середовище, завдяки мініимальному втручанням в природну екосистему, є розміщення офісного комплексу *Huaxin Business Center* (рис. 1а). Шість древніх камфорних дерев визначили форму та планування будівлі й привели до вироблення двох основних стратегій проекту (рис. 1б). По-перше, було прийнято рішення підняти основну частину будівлі на другий рівень, щоб залишити відкритим зелений покрив на землі; по-друге, нова будівля мала захистити існуючі дерева від шкідливого впливу прилеглої магістралі.

Також характерним підходом, що реалізує означену концепцію, є створення в інтер'єрі відчуття єднання з природою за допомогою використання натуральних матеріалів, озеленення, масштабного скління, які руйнують бар'єрність між інтер'єром і оточенням. Прикладом є дизайн інтер'єрів філії найбільшого банку Японії — «*Sugamo shinkin bank*», що знаходиться в Токіо (рис. 1в), де об'єднання інтер'єрного простору з навколишнім середовищем виконується за допомогою панорамного скління та привнесення елементів озеленення. Також інтегрування природного оточення в проєктоване середовище виразно реалізується в дизайні інтер'єру офісу компанії *Barra&Barra* в П'ємонті, Італія, завдяки використанню природних матеріалів для оздоблення та застосуванню значної кількості озеленення (рис. 1г).

Концепція рециклізму. Наразі поширеною концепцією для вирішення «зелених» офісів стало повторне застосування складових, які організують середовище: використання не експлуатованих промислових приміщень для розміщення в них офісів та вживання вторинної сировини в предметах меблів, декору, оздоблення. Ця концепція цікаво реалізується у пристосуванні промислової будівлі компанією *Cunningham Group*: вона відкрила новий офіс у відреставрованому будинку, що раніше використовувався як склад (рис. 2а). Використання вторинної сировини в предметах меблів та оздоблення наочно подана в дизайні офісу для компанії *Brandbase*, розташованого в Амстердамі, Нідерланди (рис. 2б).



а



б



в



г

Рис. 1. Концепція взаємного інтегрування природного оточення і середовища, яке проектується: а – офісний комплекс Huaxin business center; б – розріз будівлі Huaxin business center; в – Sugamo Shinkin bank; г – офіс компанії Barra & Barra



а



б

Рис. 2. Концепція рециклігну: а – офіс компанії Cuningham Group; б – офіс компанії Brandbase

Практично всі елементи обстановки й меблі тут виконані з дерев'яних піддонів, що використовуються у складських і виробничих приміщеннях для утилітарних потреб.

Концепція стилізації ознак природних об'єктів. Концепція стилізації ознак природних об'єктів елементів реалізується в дизайні інтер'єру «зеленого» офісу за допомогою асоціативно-образного підходу. В ході аналізу були виявлені такі характерні риси як імітація елементів природи за

допомогою формоутворення, використання стилізованих зображень та форм, які асоціюються з природою, та застосування певної кольорової гами та фактур, які відповідають концепції та підтримують визначений образ. Прикладом, що вдало ілюструє концепцію стилізації ознак природних об'єктів в інтер'єрі завдяки використанню стилізованих форм дерев у оздобленні, є офіси *My Money Park* в Цюриху і Базелі (рис. 3а). Імітація елементів природи за допомогою формоутворення наочно представлена



а



б

Рис. 3. Концепція стилізації ознак природних об'єктів: а – офісу My money park; б – офісу MTV Networks

в інтер'єрі зони відпочину на першому поверсі головного офісу *MTV Networks* в Берліні (рис. 3б). Лейтмотив інтер'єру — стилізовані крони дерев. Футуристичні «дерева», «крони» яких розташовані над мінімалістськими столами, виконують функцію затишного зонування і, разом з тим, формують унікальне просторове середовище.

Висновки. На основі аналізу сучасних офісних приміщень встановлено, що впровадження принципів «зеленого» офісу в корпоративну культуру компаній допомагає досягненню одного з найважливіших завдань екологічного дизайну — самовизначенню працівників щодо природозбереження як на робочому місці, так і в побуті. Компанії, які реалізують свою діяльність відповідно до рекомендацій «зеленого» офісу, раціональніше використовують ресурси та енергію, зменшують кількість відходів при роботі, покращують свою репутацію в очах споживачів та партнерів, таким чином створюючи дружню та відповідальну атмосферу щодо навколишнього середовища. Суттєвою проблемою є недостатня інформованість населення з питань реалізації концепції ЗО через засоби масової інформації. Це обумовлює активне використання візуальних складових екодизайну в інтер'єрах офісних приміщень підприємств, задіяних у даній «зеленій» ініціативі, для активування уваги до проблеми і створення позитивного іміджу. Проведене дослідження дозволило виділити провідні концепції, що використовуються при вирішенні інтер'єру «зеленого» офісу: концепція взаємного інтегрування природного оточення й проектованого середовища; концепція рециклінгу; концепція стилізації ознак природних об'єктів. Безумовно, всі концепції, спрямовані на реалізацію «зеленого» офісу в інтер'єрі, ставлять перед собою єдині цілі, а тому існує без-

ліч різноманітних комбінацій елементів тієї чи іншої концепції, що утворюють єдиний гармонійний офісний простір.

Перспективи подальших досліджень.

Напрямок для подальших досліджень може стати аналіз поточного стану впровадження «зелених» концепцій в дизайні інтер'єру українських установ.

Література:

1. Головка О. Н., Харкевич К. О. Концепція зеленого офіса в Україні: проблеми і перспективи реалізації / О. Н. Головка, К. О. Харкевич // Вісник СевНТУ: Серія: Педагогіка, 2011. — № 124. — С. 22–26.
2. Зелений офіс: з турботою про довкілля, з вигодою для бізнесу / Під заг. ред. О. П. Маслокувської. — К.: ФОП Костюченко О. М., 2009. — 51 с.
3. Концепція зеленого офісу: Рек. для орг. щодо екологічного дружнього ставлення до навколиш. середовища / [робоча група: О. П. Маслокувська та ін.] — К.: Унів. вид-во «Пуль сари», 2007. — 64 с.
4. Панкіна М.В., Захарова С.В. Екологічний дизайн як інтегруючий зміст професійної підготовки дизайнерів і спеціалістів в галузі екологічної освіти // Фундаментальні дослідження. — 2012. — № 6-2. — С. 373—377.
5. Панкіна М.В., Захарова С.В. екологічний дизайн як напрямок сучасного дизайну. Визначення поняття // Сучасні проблеми науки та освіти. — 2013. — № 4.
6. Петрашко Л. П. Адаптація міжнародної практики «зелений офіс» в українських компаніях / Л. П. Петрашко // Вісник Національного університету водного господарства та природокористування, 2010. — № 4 (52). — С. 180–185.
7. Ткалич С. К. Глава 3. Сучасні тенденції дизайну. культурно-екологічний напрям дизайну [Текст] / С. К. Ткалич // Історія дизайну: еволюція, методологія, сучасні тенденції: навчальний посібник для дизайнерів. — М., 2007. — С. 89–96.
8. Шпак О. Г. Концепція «зеленого офісу» як джерело досягнення конкурентної переваги підприємств / О. Г. Шпак // Національний університет «Львівська політехніка», 2012. — С. 460–462.
9. Green Office Guide 2009: Create a more efficient workplace, buy better office products, measure your success. — Brian Back. — 2009. — 44 p.